

SEBŐK MIKLÓS – BALÁZS ÁGNES

A nemzetközi törvényhozás-kutatás témái és módszertana – Egy számítógéppel támogatott kvalitatív elemzés

A jelen tanulmány célja, hogy áttekintést nyújtson a törvényhozás-kutatás (legislative studies) kurrens kutatási irányairól, témáiról és módszertanáról. E feladat a kutatási terület két vezető folyóirata, a Legislative Studies Quarterly (LSQ) és a Journal of Legislative Studies (JLS) 2011 és 2015 közötti tanulmányainak kvalitatív tartalomelemzésével végeztük el. A számítógéppel támogatott elemzést az ATLAS.ti programmal készítettük el, ami lehetővé tette a 100, illetve 149 vizsgált összefoglaló ezres nagyságrendű tartalom-kóddal történő átlátható leírását. Az adatok elemzése során a tanulmányok tartalmát fogalmi közelségük alapján 11 nagyobb tematikus csoportba soroltuk. Az LSQ esetében a felmerült témák mintegy harmada szorosan a törvényhozás intézményeihez, folyamatához és a képviselői viselkedéshez kapcsolódik. Ugyanez az arány a JLS esetében már majdnem a témák fele. A további nagyobb tematikus irányok között megtalálhatóak a pártok és ideológiák; a törvényhozások külső szereplőkkel való kapcsolatai (elnök, érdekcsoportok, bíróságok stb.); valamint a választásokkal és jelöltekkel kapcsolatos vizsgálatok. Az összefoglalók többsége explicit vagy implicit módon a kvantitatív-regressziós módszertan használatára utal. Jellemző adatforrásai a törvényhozási tevékenységekkel (pl. szavazások,) illetve a választási eredményekkel kapcsolatosak. Földrajzi értelemben az LSQ-ban túlsúlyban vannak az Egyesült Államokkal foglalkozó kutatások, melyek közül a Kongresszus vizsgálata mellett kiemelkednek a tagállamok összehasonlításai is. A JLS ugyanakkor egyértelműen Európa-fókuszú. A vizsgált időszakok tekintetében a tanulmányok az esettanulmányoktól a hosszú idősorok elemzéséig vegyes képet mutatnak.

1. Bevezetés¹

A jelen tanulmány célja, hogy áttekintést nyújtson a nemzetközi törvényhozás-kutatás (legislative studies) kurrens kutatási irányairól, témáiról és módszertanáról. Egy ilyen elemzésnek kettős hozadéka lehet. Egyfelől egy empirikusan

---

¹ Köszönjük az anonim bíráló megjegyzéseit. A fennmaradó hibákért csak a szerzők felelősek. A kódolás alapjául szolgáló korpusz, illetve a kódolt fájlok a szerkesztőségben elérhetőek.

megalapozott referenciaként szolgálhat a magyar szakirodalomban a parlamentek működésével és a képviselők viselkedésével kapcsolatos kutatások aktuális állása kapcsán. Ennyiben reményeink szerint jól illeszkedik a „Parlamenti Szemle” első évfolyamába. Másfelől ötleteket is adhat a magyar kutatók számára új kutatási témákra vagy eddig kevésbé használt módszertani újításokra.

A tanulmányban törvényhozás-kutatás alatt a *legislative studies*-zal foglalkozó (elsősorban politikatudományi) tudományos közlemények összességét értjük. Mivel az ilyen írások mennyisége könyvtárnyi méretű, ezért a kutatás során kompromisszumokat kellett kötnünk annak érdekében, hogy a kurrens kutatási eredményekről egy kezelhető méretű áttekintést kapjunk. Először is, mivel a kutatás idején meghatározónak és legfrissebbnek számító témák érdekeltek minket a vizsgált időtartamot öt naptári évben (2011–2015) maximáltuk. Másodsorban a rendelkezésre álló változatos források közül a téma két vezető szakmai folyóiratát, a *Legislative Studies Quarterly*-t (LSQ) és a *Journal of Legislative Studies* (JLS) választottuk ki további elemzésre. A folyóiratokban az adott időszakban megjelent 100, illetve 149 tudományos közlemény rövid összefoglalóját (*abstract*) az ATLAS.ti számítógépes kvalitatív adatelemzési program segítségével kódoltuk, majd az így létrehozott adatállományon egy kvalitatív klaszterelemzést végeztünk el. Ez az elemzés általánosságban meghatározta és sztenderdizálta a leggyakrabban használt szakkifejezéseket, metodológiákat, majd lehatárolta a szorosabban összetartozó tanulmány-csoportokat. Az így lefolytatott kutatás alapján pedig már meghatározható volt a törvényhozás-kutatás számos kurrens kutatási témája és metodológiai megoldása.

Az alábbiakban először áttekintjük a törvényhozás-kutatással mint tudományos területtel kapcsolatos alapvető tudnivalókat. Ezt követően röviden vázoljuk a vizsgálat módszertanát és bemutatjuk a hozzá felhasznált új adatbázist. A következő szakaszban az elemzés eredményeit mutatjuk be: a törvényhozás-kutatás fontos kurrens témáit és módszertanait. A tanulmány zárásaként néhány következtetést vonunk le az alkalmazott módszertan erőnei és hátrányai kapcsán.

2. Fogalmi alapok

Ahhoz, hogy megállapítsuk a törvényhozás-kutatás aktuális irányait, elengedhetetlen feladat, hogy meghatározzuk és leírjuk e tudományos területet.² Ehhez négy forrást használunk fel: az *Oxford Handbook of Legislative Studies* meghatározását, a két vezető nemzetközi tematikus akadémiai folyóirat (*Legislative Studies Quarterly*;

---

² Mivel a kutatás fókusza a nemzetközi törvényhozás-kutatási irodalom, a vonatkozó magyar nyelvű publikációkról nem célunk átfogó leírást adni. Ezzel együtt az írásban bemutatott kutatási program egy természetes továbbfejlesztési iránya lenne a nemzetközi *legislative studies* és az Országgyűléssel foglalkozó magyar kutatások közötti kapcsolat részletes bemutatása.

Journal of Legislative Studies) önmeghatározását, valamint a jelen kutatási tervet inspiráló Shane Martin³ tudományterületi lehatárolását.

A tudományágban mérvadónak számító Oxford Handbook sorozat törvényhozás-kutatással foglalkozó darabjának⁴ szerkesztői a kötetet a következő kulcsszavakkal jellemezték: törvényhozások, törvényhozás-kutatás, parlamentek, politikai viselkedés, törvényhozási politika, választási intézmények, törvényhozási karrierek, kétkamarás törvényhozások, Európai Parlament, Latin-Amerika. A tárgyalt elméleti megközelítések között megemlítik a formális modelleket (s benne külön a játékelméletet), míg a konkrét kutatási témák közül többek között a parlamenten belüli viszonyokat, valamint a parlamenten belüli és azon kívüli társadalmi szereplők közötti változatos kapcsolatokat hozzák fel példaként. A szerkesztők külön részt szentelnek többek között a törvényhozás-típológiáknak, a szavazási magatartásnak, a parlamenti vitáknak, a jelöltállítás törvényhozási következményeinek, a választási rendszerek és a képviselői viselkedés kapcsolatának, valamint a törvényhozási szerkezetnek és a frakciók kohéziójának.⁵ A földrajzi relevanciájú témák közül a könyv összefoglalója kiemeli az Európai Parlament fejlődését, Latin-Amerika törvényhozási politikáját és a törvényhozások erejét a Közép-Kelet Európai új demokráciákban.

A Legislative Studies Quarterly (mint az Amerikai Politikatudományi Társaság törvényhozás-kutatási szekciójának folyóirata) magát a „képviseleti gyűlésekkel” (*representative assemblies*) foglalkozó kutatások fórumaként határozza meg.⁶ Teret ad a parlamentek és törvényhozások vizsgálatának más intézményekkel való kapcsolatuk szempontjából, valamint a képviselői parlamenten belüli és azon kívüli tevékenységével kapcsolatos írásokat is közöl. E definíció nyilvánvalóan nem korlátozott földrajzi vagy történeti értelemben. A szerkesztőbizottság a törvényhozásokkal kapcsolatos kutatásokon belül kiemeli a törvényhozási rendszerek (intézmények), a törvényhozási folyamatok és a törvényhozási/képviseleti viselkedés témáit. Az ország-tanulmányoktól azt várja el, hogy általánosítható megállapításaik is legyenek.

A brit Journal of Legislative Studies honlapján⁷ a „célok és kutatási terület” alcím alatt egy még kevésbé leszűkítő definíciót alkalmaz. Rögzítve, hogy tíz országból kilencnek van törvényhozása, a szerkesztők konkrétan említik Közép-Kelet Európát és az Európai Unió tagországait mint földrajzi célterületet, másfelől megemlítik Európán és Amerikán túl a többi kontinenst is. Metodológiailag egy általánosabb

3 Shane MARTIN: „Two Houses: Legislative Studies and the Atlantic Divide” *PS: Political Science and Politics* Vol. 41, No. 3 Jul. 2008. 557–565.

4 Shane MARTIN – Thomas SAALFELD – Kaare STRØM (szerk.): *Oxford Handbook of Legislative Studies* (Oxford: Oxford University Press 2014). Hangsúlyozzuk, hogy az online kiadást használtuk, mely a fejezeteket önálló számozással kezdve közli. A vonatkozó kulcsszavak a tanulmány végén találhatóak.

5 A teljes lista hatással volt a 11-értékű „téma-változónk” végleges kód-csoportjaira is.

6 [http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1002/\(ISSN\)1939-9162/homepage/ProductInformation.html](http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1002/(ISSN)1939-9162/homepage/ProductInformation.html).

7 <http://www.tandfonline.com/action/journalInformation?show=aimsScope&journalCode=fjls20#.VuPeJMrKcw>.

meghatározás mellett tették le a voksukat, mint amerikai kollégáik: interdiszciplináris és eklektikus megközelítéseknek is helyt adva a törvényhozás-kutatás és fejlődés „minden aspektusával” foglalkozni kívánnak, ide értve az törvényhozás-elméletet és az ország-tanulmányokat is. Fontos különbség az LSQ-hoz képest, hogy a JLS közül tematikus számokat is.

Shane Martin áttekintő cikkében a törvényhozás-kutatás, mint a politikatudomány részterületének „demarkációját” egy egyszerű definícióval végzi el: „a parlamentáris szervek és ezek más szereplőkkel való interakcióinak olyan viselkedési és intézmény-központú elemzése, mely figyelemmel van más politikatudományi területek kutatásaira is”. Így például ide tartoznak a választási rendszerek és a parlamenti viselkedés kapcsolatát vizsgáló kutatások, szemben a választási rendszerek és a szavazói magatartás kapcsolatát kutató cikkekkel. Martin világossá teszi, hogy az ilyen egyértelmű elhatárolások a gyakorlatban nehézkesek. Ezzel együtt a törvényhozás-kutatás a gyakorlatban a javasolthoz hasonló definíciókkal elválasztható olyan közvetlen határterületeitől, mint amilyen a választási rendszer-kutatás, a párt-kutatás vagy a kormányalakítással és a kormányok fennmaradásával foglalkozó kutatási terület.

E négy – egymástól persze nem teljesen független – forrásban közös, hogy a törvényhozás-kutatást egyszerre határozzák meg a törvényhozások belső jellemzőivel és külső kapcsolataival. Kirajzolják továbbá a terület kutatásának olyan hagyományos paradigmáit, mint amilyen a viselkedés-, az intézmény- és a folyamat-központú megközelítés. Az alábbiakban az így meghatározott nemzetközi törvényhozás-kutatás kurrens kutatási irányait vizsgáljuk empirikusan, egy számítógéppel támogatott kvalitatív elemzés keretében.

3. Módszertan és adatbázis

A törvényhozás-kutatás tudományos paradigmáira és módszertanára vonatkozó jelen vizsgálatunk nem előzmény nélküli. Számos releváns bibliometriai munka közül Martin⁸ egy nyolc politikatudományi folyóiratra és tizenegy évre (1995–2006) kiterjedő vizsgálata szolgált a jelen kutatás egyik legfontosabb forrásául. Martin nem vizsgálta a tudományos könyveket – ebben mi is követtük. A könyvek listája (általában, és a törvényhozáshoz kapcsolódóan konkrétan) nem csak nehezebben lehatárolható, mint a folyóiratcikkeké, de érdemi tartalmi átfedés is feltételezhető a két forrás között (hiszen a könyvek egyes fejezeteit előzetesen gyakran publikálják folyóiratokban is).

A Martin-féle eljárás teljes reprodukciójára nem vállalkozhattunk, így az általa vizsgált nyolc vezető angol nyelvű, politikatudományi folyóirat közül kettőt, a *Legislative Studies*

---

8 Ld. MARTIN (3. l.).

Quarterly-t és a Journal of Legislative Studies-t választottuk ki további elemzésre. Mint azt Martin is megjegyzi, a LSQ a téma vezető tudományos folyóirata a világon (hasonló versenytársai közül a fiatalabb és impakt faktorról nem rendelkező Journal of Legislative Studies emelhető ki). Természetesen az is igaz, hogy nem minden fontos törvényhozással kapcsolatos kutatás jelenik meg az LSQ és a JLS hasábjain, hiszen generalista folyóiratok (mint amilyen a European Journal of Political Research – EJPR) is közölnek ilyen témájú cikkeket, ahogy számos határterület (választás-kutatás, elitszociológia stb.) folyóiratai is helyt adnak ilyen publikációknak. Ezzel együtt fontos hangsúlyozni, hogy nem célunk, hogy egy statisztikailag pontos képet adjunk a törvényhozás-kutatással foglalkozó cikkek tartalmáról. Saját magunk számára kitűzött feladatunk mindössze annyi, hogy regisztráljuk egy konkrét kutatási terület fontos és kurrens témáit és módszertanait. Ehhez pedig a generalista folyóiratok önmagukban nem jelentenek jó forrást, hiszen ott a szerkesztők nem végzik el azt a kategorizálást (illetve tematikus szűrést), amit egy speciálisan legislative studies-zal foglalkozó folyóirat szerkesztői elvégeznek. Martin⁹ gyűjtése szerint így pl. a már említett EJPR esetében csak a cikkek 7,3 százaléka kapcsolódott valamilyen módon a törvényhozás-kutatáshoz. Mindez nem jelenti azt, hogy más módszertani problémák (mint pl. az, hogy az LSQ szerkesztősége az egyedülálló politikai rendszerű USA-ban székel) ne jelennének meg e forrásválasztás miatt. Ezen problémák egy részére így az Epilógusban visszatérünk.

Rátérve immár magára a kutatás módszertanára, az adott időszakra vonatkozó forrásanyagot a Legislative Studies Quarterly, illetve Journal of Legislative Studies esetében is az EBSCOHost tudományos szakirodalmi adatbázisból exportáltuk, mely az előbbi folyóirat esetében egy kereken 100, utóbbi esetében pedig 149 tanulmány absztraktjának szövegét tartalmazó mintát eredményezett (ez nagyságrendileg megfelel Martin tizenegy évre kiterjedően gyűjtött 270-es LSQ-mintájának). E mintát ezt követően az ATLAS.ti kvalitatív adatelemzési program segítségével kódoltuk.¹⁰ A tartalomelemzés során a szöveg megfelelő részeit öt változó értékeivel láttuk el. Ezen öt változó a tudományos témára (pl. „*legislative behavior*” vagy „*descriptive representation*”), a felhasznált módszertanra (ld. pl. „*survey experiment*”) illetve adatforrásokra („*roll-call voting*” vagy „*speeches*”), valamint a földrajzi pozícióra („U. S. states”) és időintervallumra („2005–2007”) vonatkozó mondatok esetében vett fel megfelelő értékeket. A témákat egy adott dokumentum esetében csak az első előfordulásukkor kódoltuk. Mivel nem volt előzetes kódkönyvünk, a változók értékei a kutatás során alakultak ki. Ennyiben egy induktív-kvalitatív eljárást követtünk.

A kutatási kérdésből következő, előre meghatározott változók mellett a Legislative Studies Quarterly esetében 814, a Journal of Legislative Studies esetében pedig 798

9 Ld. MARTIN (3. lj.) 559.

10 A számítógéppel támogatott kvalitatív adatelemzés (*computer-assisted qualitative data analysis* – CAQDAS) egyik bevett területe az irodalom-összefoglalók készítése, melyet mint a tartalomelemzés egy speciális válfaja határoz meg a szakirodalom vö. pl. http://www.sdgassociates.com/downloads/literature_review.pdf

különféle „*in vivo*” kódot is felvettünk, melyek esetében a szövegből kisebb-nagyobb idézetek adták magát a kód nevét. Ilyen volt a fent említett általános téma-változó elvontsági fokánál konkrétabb tematikus elem (pl. „*culture war votes*”) vagy olyan speciális tartalom, mely fontosnak tűnt a kutatás szempontjából, de nem volt hozzáilleszthető egyetlen sztenderdizált változóhoz sem („*insulated MPs from public pressure*”). Az 1. ábra az így meghatározott kódolás eredményét mutatja egy, a Legislative Studies Quarterly-ben megjelent összefoglaló (*abstract*) kapcsán.

1. ábra Egy abstract ATLAS.ti kódjai

Az ábrán látható, hogy a két kódolási megoldás (változókra épülő, illetve *in vivo*) eredménye jól elkülöníthető az egyes változókat jelző kód-kezdő betűk segítségével (ld. t – topic = téma; m – methods = módszertan; d – data source = adatforrás; g – geography/institution = földrajz/intézmény; p – period = időszak). Az 1. táblázat a minta néhány dokumentuma esetében mutatja be az így meghatározott eljárás eredményét.

1. táblázat Az egyes összefoglalók kapcsán felvett változó értékek (példák)

Adatbázis sorszám	Téma	Módszertan	Adatforrás	Földrajzi relevancia	Időszak
10	A személynek szóló szavazat; választási szabályok; jelölt-állítás	n. a.	Jelölt-állítási adatok	Litvánia	n. a.
30	Képviselői viselkedés; pártverseny	Regresszió (feltételezhető)	Törvényhozási szavazási adatok	USA állami törvényhozáások	n. a.
70	Választási rendszer - egyéni választókerzetek; elosztási politika	„Modell”	Költségvetési kiadások	Chile	n. a.
90	Női képviselet; intézményi változás; a normák változása	„Látens növekedési görbe-modell”	Női kvóták; A törvényhozáások össze-tétele	145 ország	1990–2010

Az öt változó kapcsán az adathiányt külön jelöltük (nincs adat – n. a.), illetve ebben a szakaszban összesítettük a nyers változó-értékeket is (melyek a legtöbb esetben a szöveg konkrét részletein alapulnak). Mindent figyelembe véve az öt változóhoz és az in vivo kódoláshoz kapcsolódóan az LSQ esetében kialakult egy 1220 darabos összesített kódlista összesen 1652 előfordulással, míg a JLS esetében egy 1302 darabos összesített kódlista jött létre összesen 1651 előfordulással.

A következő kutatási szakasz az azonos vagy hasonló témák általánosabb kódcsoportokba való besorolását szolgálta, annak érdekében, hogy a megfogalmazásbeli eltérések vagy az egyes témák eltérő elvontsági szintje ne akadályozza a relatíve homogén kategóriák (változó-értékek) létrehozását. Mindez az öt eredeti változó esetében a Függelék F1., illetve F2. táblázatában bemutatott kódkönyveket és mennyiségi kód-előfordulásokat eredményezte.

4. Egy empirikus elemzés

4.1 Áttekintés

Kvalitatív klaszterelemzésünk kiindulópontját a nyers (nem aggregált) kódok jelentették, melyek leíró statisztikai adatait mutatja be a 2. táblázat, illetve a legnagyobb csoportot jelentő in vivo kódok kapcsán az 2. és a 3. ábra.

2. táblázat A nyers kódok leíró statisztikai adatai

Kód-típus	Legislative Studies Quarterly		Journal of Legislative Studies	
	Kódok száma	Kódok gyakorisága a szövegben	Kódok száma	Kódok gyakorisága a szövegben
In vivo	814	879	798	815
Téma	176	287	158	231
Módszertan	41	111	51	154
Adatforrás	102	n. a.	136	179
Földrajz-intézmény	38	110	101	133
Idő-intervallum	41	98	57	139

2. ábra In vivo kódok a szövegekben (LSQ)

Megj.: A méret arányos a gyakorisággal.

3. ábra In vivo kódok a szövegekben (JLS)

Megj.: A méret arányos a gyakorisággal.

A táblázatok az egyes kód-típusokba tartozó kódok száma mellett jelzik az egyes kódok szövegben való előfordulási gyakoriságát is. Ebből kiderül, hogy az in vivo kódok többsége csak egyszer szerepelt, ami indokoltá teszi további vizsgálatukat, csoportosításukat. A 2. és 3. ábrán már az is látszik, hogy pontosan mely törvényhozás-kutatással kapcsolatos kifejezések szerepeltek a maguk pöre mivoltukban a szövegben. Az illusztrációk semmi meglepőt nem mutat-

Az ábrák jól kiemelik a leggyakoribb általános kutatási témákat. A *Legislative Studies Quarterly* esetében itt olyan kifejezések szerepelnek, mint „*legislative behavior*”; „*polarization*”; „*policy preferences*”, és a szövegekben olyan konkrét tartalmi elemek is megjelennek, mint pl. az obstrukció különböző törvényhozási intézményei („*filibuster*”; „*the hold*”). A JLS esetében a törvényhozás külső kapcsolatai dominálnak, miközben itt is kiemelt figyelem irányult a képviselői viselkedésre és az intézményközi kapcsolatokra.

A szófelhőkből ugyanakkor nem emelhetőek ki a legfontosabb, tartalmilag egymáshoz kapcsolódó kutatási területek. Egy ilyen mélyebb vizsgálat érdekében így az LSQ 176, (részben az Oxford Handbook of Legislative Studies összefoglalója által is említett) nyers téma-kódját, összesen tizenegy tematikus csoportba (klaszterbe) osztottuk egymáshoz való fogalmi közelségük alapján (részletekért itt és a többi kód-csoport kapcsán is ld. F1. táblázat a Függelékben).

Az már első látásra feltűnő, hogy a kézi kódolás nyomán az in vivo kódokhoz képest sokkal pontosabb képet kapunk az összefoglalók tartalmáról (ld. az 2. és 4. ábra eltéréseit). A közvetlenül a törvényhozással kapcsolatos három kódcsoporthoz összesen 62, míg minden más téma esetében összesen 114 kódot foglalt magába. Ez azt jelzi, hogy a törvényhozással az LSQ cikkek alapvetően két módon foglalkoznak. Egyfelől magával az intézménnyel, ennek folyamataival és eljárásaival, valamint szereplőivel mintegy zárt rendszerként. Másfelől pedig a törvényhozás a politikai (és néha a társadalmi-gazdasági) rendszerrel folytatott kölcsönhatásai kapcsán, a törvényhozást egy tágabb összefüggés-rendszerbe ágyazva. A két kutatási irány közül pedig – legalábbis a mintánk alapján – az utóbbi több cikkben érvényesült, mint az előbbi.

A *Journal of Legislative Studies* összefoglalóinak kódolása nyomán kapott 158 nyers témakódot szintén az említett tizenegy klaszterbe soroltuk (ld. F2. táblázat a Függelékben). A törvényhozáshoz közvetlenül kapcsolódó három témába 74 kód tartozik, a maradék nyolc csoportba pedig 86 kód sorolható. Láthatjuk tehát, hogy a *Journal of Legislative Studies*-ban némileg magasabb az első három csoportba tartozó kódok aránya, körülbelül 47%, míg az LSQ esetében ez az arány 35% körüli.

E rövid összehasonlítás után az LSQ-val kapcsolatos részletesebb elemzésünket a zárt értelemben vett törvényhozás-kutatási témákkal kezdve három nagyobb csoportot különíthetünk el. A szűken vett törvényhozási szervezettel és intézményekkel kapcsolatos kódok relatíve nagy száma arra utal, hogy ez a hagyományosan a jog- és államtudomány által művelt irány a politikatudományi törvényhozás-kutatásban is számottevő. Ugyanakkor a régi institucionalista megközelítéssel szemben az ilyen tanulmányok sok esetben a vizsgált változók regressziós elemzésére épülnek. A kódok gyakorisága alapján a kulcstémák között itt a törvényhozási szerkezet, a különböző obstrukciós formák, valamint az újráválasztási korlátozások (*term limits*) találhatók meg.

A második fő „zárt” törvényhozási terület a törvényhozási folyamattal és ennek közpolitikai eredményeivel foglalkozik. Itt a közpolitikai preferenciák, ügyek és

napirendek jelennek meg gyakori témaként, amit a törvényhozás eredményei (pl. költségvetési törvények) követnek. A szűken vett törvényhozás harmadik területe a legkiterjedtebb a mintában. Ide sorolható az USA törvényhozásaira különösen jellemző elosztási politika (*distributive politics*) és olyan kapcsolódó fogalmak, mint a koalíció-formálás, a saját körzetnek kedvező költségvetési indítványok vagy általában a közös indítványok benyújtása.

A szűkebb értelemben vett három törvényhozás-kutatási témán belül a törvényhozási szerkezetre és intézményekre vonatkozó részek viszonylag magas aránya a JLS esetében is megerősít bennünket abban, hogy a politikatudomány számára is releváns a téma ezen aspektusa. A JLS-ben viszonylag gyakran megjelenő téma a bizottságok szerkezete, működése, hatáskörei, a törvényhozás mérete, struktúrája, intézményi fejlődése és a kétkamarás parlament kérdése, továbbá a házelnök szerepe, választása. A törvényhozási eredményekhez és a közpolitikai folyamathoz kapcsolódó témák között leggyakrabban a parlamenti napirendről és a döntéshozatalról esik szó, de többször visszatér a nyelvhasználat kérdése is. Ebben a folyóiratban is viszonylag ritkább a törvényhozási folyamat kimenetének, egy-egy konkrét törvénytípus elfogadási módjának tárgyalása. Egy esetben a bizottsági meghallgatásokról és kinevezésekről is szó esik. A harmadik szűken vett törvényhozási terület a JLS esetében is a minta tetemes részét kiteszi, mintegy kétszer annyi kód tartozik hozzá, mint az előbbi két témához.

Rátérve a tágabban értelmezett törvényhozás-kutatásra (azaz a másik nyolc tematikus kódra), a *Legislative Studies Quarterly*-ben megjelent írások között a legnagyobb részterületet a választások, jelöltek és szavazók témái határolják le. Itt olyan tematikus elemek jelennek meg, mint a választási rendszer (pl. az egyéni választókerületek nagysága és az eredmények viszonya), a különböző szintű (országos, regionális vagy választókerületi szintű) választási eredmények, az inkumbensek újraindulásának sikeressége vagy a szavazók társadalmi-gazdasági jellemzői. Önállóan is kiemelkedik a kampányok elemzése, s ezen belül a személyes szavazat (*personal vote*) megszerzésének technikái. Általánosságban ezen a területen sok az interdiszciplináris jegyeket mutató kutatás, ahol szociológiai, szociálpszichológiai és kommunikációtudományi kutatási elemek is megjelennek.

Három számottevő további tematikus iránya van az LSQ-ban megjelent írásoknak. Az egyik a változatos politikai szereplők (kormány, bíróságok, érdekcsoportok, területi végrehajtó hatalom stb.) és a törvényhozás kapcsolatait vizsgálja. Ennek gyakori kutatási fókusza a végrehajtó hatalmi vétő vagy az érdekcsoportok pénzügyi kampánytámogatásai. Másodsorban kiemelkednek a pártokkal és ideológiákkal kapcsolatos vizsgálatok. Ezek jellemző eleme a polarizáció fogalma, a pártkötődés és a történeti polarizációs tendenciák elemzése. Ide kapcsolódik a parlamenti pártok speciális vizsgálati területe (ld. pl. frakció-kohézió). Harmadrészt több esetben megjelennek a képvisellel és demokráciával foglalkozó kutatások, ahol kiemelt érdeklődési terület a deskriptív-jellegű reprezentáció (pl. a nők aránya a tör-

vényhozásban). Végezetül figyelemre méltó, hogy öt esetben az összefoglalókból önálló témaként emelkedtek ki az okság problémái, ami jelzi a politikai metodológia jelentőségét a kutatási területen.

A tágabb értelemben vett törvényhozás-kutatás területén a JLS-ben megjelent tanulmányok közül a képvisellel és demokráciával kapcsolatosak a leggyakoribbak, számuk csak eggyel marad el a képviselői viselkedésre vonatkozóktól, s így a teljes minta mintegy 23%-át teszik ki. E témakörön belül igen sok írás született az állampolgárok és a törvényhozás kapcsolatáról, ami részben egy tematikus szám megjelenésének volt köszönhető. Fontos kérdés még ezen belül az elszámoltathatóság, a bizalom, illetve a képviselő, kiemelve a nőket, a fogyatékkal élők és az etnikai kisebbségek, valamint a bevándorlók szubsztantív képviselőtét. Ezt követik a további politikai szereplőkkel foglalkozó írások. Ezen témákon belül jelentős mértékben kiemelkedik az Európai Unió, különös tekintettel az EU tagállami parlamentekkel való viszonyára, kapcsolataira. Ide tartozik még az érdekképviseltek, a társadalmi partnerség és civil társadalom kérdésköre, a törvényhozó és végrehajtó hatalom kapcsolata, továbbá a skóti ifjúsági parlament, illetve a nemzeti szint alatti törvényhozó szervek.

A pártokra és ideológiákra, a jelöltekre, törvényhozókra és jelöltállításra, valamint a választásokra, választási eredményekre vonatkozó adatok már csupán együttesen számítva érik el a további politikai szereplőkhöz kapcsolódó kódok arányát. A pártokkal és ideológiákkal foglalkozó kutatások leggyakrabban a koalíciókról, a pártfegyelemről, a pártviselkedésről, a pártváltásról és a pártviselkedésről számoltak be. A törvényhozókra és a jelöltállításra vonatkozó írások közül kiemelkedő mennyiséget képviselt a képviselők karrierútját tárgyaló tanulmányok száma, másodlagos témaként pedig újráválasztásuk. A választásokkal és választási eredményekkel azonos gyakorisággal foglalkoztak, ezen belül szó volt a választókerületi beosztásról, a választási részvételről és a választási reformról. Egyetlen elméleti jellegű cikk volt a JLS-mintában, amely a parlamentarizmus válságáról szólt, a kampányok pedig nem igazán kerültek górcső alá a vizsgált időszakban.

4.3 Módszertan

A választott minta és kódolási eljárás a cikkek módszertani tartalma esetében csak korlátozottan hozott hasznos eredményeket. A vizsgálat egyik legfontosabb tanulsága ugyanis az volt, hogy a rövid összefoglalók nem tartalmaznak konkrét utalást az alkalmazott módszertanra. Ez különösen érdekes annak fényében, hogy az amerikai politikatudományi folyóiratok – s vizsgált területünkön a LSQ – kifejezetten módszertani tudatosságáról ismertek. A két állítás ugyanakkor csak látszólag mond ellent egymásnak: maguk a cikkek általában konkrét információkat tartalmaznak az alkalmazott (és legtöbbször: kvantitatív) módszertanról, de ezek az információk nem jelennek meg az összefoglalókban.

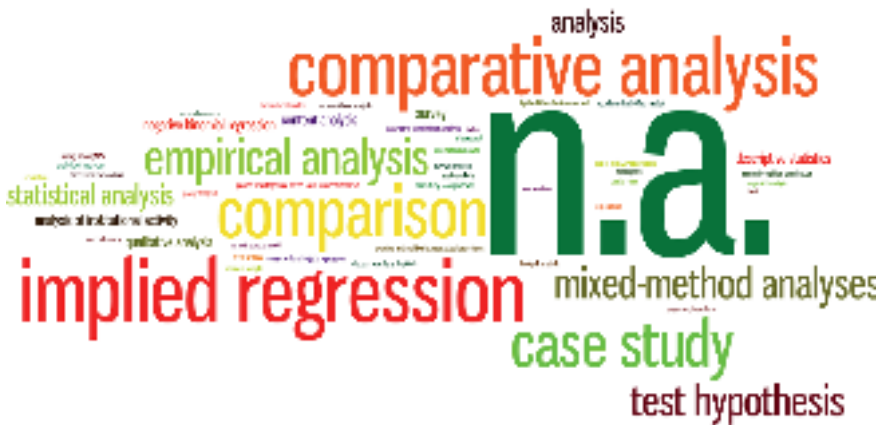
E nehézség ellenére az *abstract*ok sok esetben tartalmaznak utalásokat a cikk kvantitatív jellegére. Ilyen az amikor „kontroll változóról” van szó, vagy amikor a nyelvezetből általában sejthető, hogy regressziós vizsgálatot folytat le a tanulmány. Egyetlen példát említve: amikor egy összefoglaló számos más oksági összefüggés bevezetése mellett arról ír, hogy az adott évi „kormányzói választások [...] befolyásolják a költségvetési módosító indítványok beadását”, akkor az „influence” kifejezés az adott szövegkörnyezetben nyilvánvalóan egy regressziós eredményre utal. Ezekben az esetekben az adott tételt az „implicit regresszió” kategóriába soroltuk. E döntés jelentőségét jelzi, hogy az összes módszertani kód közül ez hozta messze a legtöbb „találatot” (amit jól jelez a szó-gyakoriságra épülő 6., illetve 7. ábra).

6. ábra A használt módszertanok gyakorisága (LSQ)

Megj.: A méret arányos a gyakorisággal

7. ábra A használt módszertanok gyakorisága (JLS)

Megj.: A méret arányos a gyakorisággal

Az LSQ esetében a fennmaradó módszertani utalások töredezett szerkezetet mutatnak. Vannak általános utalások a regressziós módszertanra (amikor egy „statisztikai modell” vagy „statisztikai elemzés” segítségével végeznek el egy elemzést), és konkrét regressziós utalások is (OLS vagy logisztikus regresszió). Viszonylag egyértelmű kvalitatív klasztert alkotnak még a formális modellek, illetve az ezek segítségével végzett szimulációk, valamint kísérleti kutatási tervek. A többi módszertani utalás egyértelmű kategorizálása ugyanakkor már nehézkesnek bizonyult, amit az egyéb kvantitatív és egyéb kvalitatív módszerek „dobozának” bevezetésével kezeltünk.

Az már e rövid értékelésből is látszik, hogy a módszertan általános kategóriája mögött a kutatások több, egymással nem feltétlenül közös nevezőre húzható mozanata is megjelenik. Ilyen a kutatás-tervezés, az operacionalizálás, a mérés és az okság megállapításának elméleti kérdése. Mindemellett konkrét kutatási eljárások is megjelennek a kódlistán. A kategória-rendszer szintén nehezen kezeli a vegyes módszertanú (kvalitatív és kvantitatív) vizsgálatokat (még akkor is, ha az ilyen elemek keveredése az összefoglalók tartalmából csak a legritkább esetben rajzolódott ki). Ennyiben a törvényhozás-kutatás módszertanával kapcsolatos általános megállapítást e minta alapján csak egyet tehetünk, mely az amerikai törvényhozás-kutatás egyértelmű kvantitatív orientációját rögzíti.

A *Journal of Legislative Studies* esetében hasonló mintákat figyelhetünk meg (ld. 7. ábra). Az összefoglalók az esetek majd egyharmadában egyáltalán nem tartalmaznak módszertani utalásokat. Bár a kivonatokban csupán néhány esetben találunk konkrét regressziós utalásokat, a regresszióra való explicit és általános utalás már gyakrabban jelenik meg. Még inkább igaz ez az implicit utalások esetében. Kísérletről, illetve szimulációról csupán egy-egy alkalommal olvashatunk. Viszonylag magas az egyéb kvantitatív módszerek alkalmazásának aránya is. Összességében elmondhatjuk, hogy az absztraktok alapján megismerhető módszertant alkalmazó tanulmányok között túlsúlyban vannak a kvantitatív módszerek, bár jelen vannak az olyan kvalitatív metodológiák, mint a tartalomelemzés, a levéltári kutatás és egy-egy elméleti cikk is megjelent.

4.4 Adatforrások

A felhasznált adattípusok kapcsán választott módszertanunk már némileg több információval szolgált, mint amit a metodológia esetében láttunk. Az 8. ábra jelzi, hogy sokkal kiegyensúlyozottabb is az LSQ-ban relatíve gyakran előforduló adatforrások állománya. A 9. ábra ugyanezt erősíti meg a JLS esetében, ugyanakkor itt a parlamenti kérdések vizsgálata egyértelműen kiemelkedik.

8. ábra Az adatforrások gyakorisága (LSQ)

Megj.: A méret arányos a gyakorisággal

9. ábra Az adatforrások gyakorisága (JLS)

Megj.: A méret arányos a gyakorisággal

A kódok egységesítését is szolgáló csoport-alkotás nyomán (vö. „*legislative voting data*”, illetve „*voting data*”) kialakult tizenegy klaszter jól jelzi a felhasznált adatforrások változatosságát. Ezek a csoportok ugyanakkor nem egyeznek meg a tematikus csoportokkal, hiszen bizonyos témákat többféle adatforrás segítségével is lehet vizsgálni (és fordítva: bizonyos adatforrások – pl. szavazási adatok – segítségével több témát is elemezni lehet).

Az LSQ-nál a zártan értelmezett törvényhozási területen a szavazási adatok emelkednek ki, míg az egyes törvényhozási intézmények (bizottságok, viták, kérdésformák, módosító indítványok), valamint a törvényhozás és folyamatai általában (női képviselő aránya, elfogadási hossz, frakciók nagysága stb.) csak néhány alkalommal jelennek meg a mintában. A másik nagy vizsgálati témát jelentő választások, kampányok és jelöltek által lehatárolt területen a választási adatok, a jelöltek szocioökonómiai jellemzői és a választók preferenciái és véleményei emelkednek ki. Összességében e változóra a téma-változóhoz hasonló szinten jellemző a töredezettség, azaz az elemek többségének ritka felbukkanása. Különösen jellemző ez a törvényhozás-kutatási szempontból olyan innovatívabb adat-használati megoldásokra, mint amilyen a céges e-mailek (ld. Enron-botrány), a kormányzati kötvények hitelminősítése vagy a pártlogók kampány-használata esetében történt.

A JLS cikkeiben kiemelkedik a képviselői viselkedésre (pl. szavazás, képviselői jogok és kötelezettségek), emellett a törvényhozási folyamatra és eredményeire vonatkozó adatforrások aránya (közpolitikai bemenetek és kimenetek, egy-egy törvény elfogadásának időtartama), ahogyan azt a 9. ábrán is láthatjuk. Ezekhez az adatforrásokhoz hasonló mennyiségben fordulnak elő az elitek (pl. képviselői attitűdök) és a szavazók társadalmi-gazdasági hátterére, viselkedése és véleményére vonatkozó adatok (pl. állampolgárok intézményekhez való viszonyulása). Ezekhez képest már kisebb arányt képviselnek a választási intézményekre és folyamatra vonatkozó tanulmányok, melyek elkészítése során többek között pártnépszerűségi és választási részvételi adatok kerültek felhasználásra. Bár elenyésző részben, de egyéb szereplőktől származó adatforrások is előfordultak. Ilyenek voltak például a képviselők nemére vonatkozó adatfelvételek. E folyóiratban is kevés volt az olyan összefoglalók száma, amelyekből nem lehetett azonosítani a felhasznált adatforrást.

4.5 Földrajzi-intézményi relevancia

A legegységesebb tartalmi elemzés talán a földrajzi-intézményi változó kapcsán végezhető el. Ahogy azt az 6. ábra is mutatja, az LSQ-mintában túlnyomó többségben (65%) vannak a kizárólag az Egyesült Államokkal és ennek intézményeivel foglalkozó vizsgálatok. Az nem lehet meglepetés, hogy az USA Kongresszusa és ennek két háza nagy súllyal szerepel egy amerikai egyetemen szerkesztett törvényhozás-kutatási folyóiratban. Az ugyanakkor feltűnő, hogy az önmagában egyik legnagyobb kutatási irányt az USA tagállamai jelentik.

10. ábra A vizsgálat földrajzi fókuszának gyakorisága (LSQ)

Megj.: A méret arányos a gyakorisággal

11. ábra A vizsgálat földrajzi fókuszának gyakorisága (JLS)

Megj.: A méret arányos a gyakorisággal

Ennek több oka is lehet. Egyfelől az USA Kongresszusának és két házának témája kapcsán a szakirodalom már egy „érett” státuszba lépett. Az új empiriát kereső kutatók számára így a tagállami politika nem egyszerűen egy új, relatíve jól hozzáférhető forrást jelent, de lehetővé teszi, hogy továbbra is az amerikai politika diszciplínáján belül tevékenykedjenek. Ráadásul a tagállami politika a szövetségi adatoknál legalább egy nagyságrenddel nagyobb potenciális adatforrást is jelent, ami kedvez az USA-ban favorizált erősen kvantitatív tudományos megközelítésnek. Ehhez a módszertani beállítottsághoz kapcsolódik a másik ok is: az USA tagállamai, mint a demokrácia egyfajta laboratóriuma jó lehetőséget kínálnak

olyan nagymintás komparatív vizsgálatok lefolytatására, melyek megfelelő terepet jelentenek az etalonként kezelt kísérleti természettudomány kutatási tervei és módszertanai adaptálására.

A második leggyakrabban vizsgált földrész az LSQ-ban Európa (N = 17), ami szintén kevésbé lehet meglepő, ha figyelembe vesszük az észak-atlanti régió általános politikatudományi súlyát (ld. egyetemek, konferenciák stb. száma és mérete). Ezzel együtt még az európai tárgyú vizsgálatok sincsenek az észak-amerikaiakkal egy súlycsoportban, ami jelzi, hogy a kontinens országai kapcsán bőven van tér a törvényhozás-kutatás további fejlődésére. Ami a magyar kutatóközösség szempontjából különösen fontos, hogy egy litván esettanulmány kivételével Európa közép-keleti régiója a tudományág e fontos folyóiratában gyakorlatilag szűz területnek számít. Mivel az adathiány e változó tekintetében minimális – ráadásul a kódolóknak az országokat könnyű azonosítani – ezen eredmények egy megfelelő szinten megbízhatóak és érvényesek is.

Előzetes várakozásainknak megfelelően a JLS földrajzi-intézményi fókusza jelentős mértékben eltér az LSQ-étól. A földrajzi-intézményi utalásoknak csupán elenyésző része foglalkozik az USA Kongresszusával és annak intézményeivel, s az Egyesült Királyságon kívüli angolszász országokra vonatkozó kódok is éppen csak meghaladják a 10%-ot. Hasonló arányt képviselnek a Westminsterre és az Egyesült Királyság állami szint alatti (törvényhozó) szerveire vonatkozó vizsgálatok.

Összességében elmondható, hogy a Journal of Legislative Studies egyértelműen Európa-fókuszú, a vizsgált időszakban benne megjelent írások több mint 60%-a ezzel a földrésszel foglalkozik. Ezen belül leginkább Nyugat-Európával, de szerepet kap Közép- és Kelet-Európa is, illetve előfordulnak az Európai Unióról és intézményeiről szóló tanulmányok is. Közép- és Dél-Amerikával, Afrikával, illetve Ázsiával egyenként csupán négy-öt tanulmány foglalkozott (ami nagyjából megegyezik az észak-amerikai tárgyú kódok számával). Fontos azonban megjegyezni, hogy az USA-ról szó esik az egyéb angolszász országokkal együttesen is. Mindemellett relatíve ritkák a Nagy-N mintás összehasonlítást tartalmazó tanulmányok. Ezen eredmények érvényessége szempontjából kedvező, hogy kevés olyan összefoglalót találhatunk, amely nem tartalmaz semmiféle földrajzi-intézményi utalást.

4.6 Vizsgált időszak

Ami a kutatásokban vizsgált időszakot illeti, az összefoglalók erre vonatkozólag tartalmazták a legkevesebb információt. Az LSQ 100 cikkének több mint fele esetében nem lehetett az időbeli változóhoz értéket rendelni, a legnagyobb kategória így a „nincs adat” lett. Ahogy azt a többi változó gyakorisága jelzi (ld. 12. ábra), enyhe fülényben vannak a vizsgált időszak évei, valamint az azt megelőző bő évtized. Szembetűnő, hogy az évszámokat az amerikai cikkek gyakran a vonatkozó kongresszusi ciklusra való utalással helyettesítették, illetve hogy viszonylag

kevés a csak néhány éves periódust vizsgáló esettanulmány. Ezek ugyanakkor több esetben sajátosan Nagy-Britannia politikatörténetéhez, ezen belül is a választási reformokhoz kapcsolódtak. Az ilyen jelentős intézményi változtatásokat több esetben mint természetes kísérletet fogták fel, ennyiben az évszám adatok kissé megtévesztőek: valójában az adott évszámot megelőző és az azt követő időszakról szól a vizsgálat.

12. ábra A vizsgált időszakok gyakorisága (LSQ)

Megj.: A méret arányos a gyakorisággal

13. ábra A vizsgált időszakok gyakorisága (JLS)

Megj.: A méret arányos a gyakorisággal

A négyértékű periódus-változó további elemzése rámutat, hogy a közepesen hosszú (három évnél hosszabb), konkrét évszámok által határolt idősoros elemzések által vizsgált átlagos intervallum huszonöt év. Ez az érintett összefoglalók további tartalmának ismeretében az idősoros elemzéseket sok esetben elkülöníti a keresztmetszeti adatokra épülő kvantitatív elemzésektől. De mivel a „panel”-adatok használatára szinte alig van utalás az összefoglaló-korpuszban, ez ügyben teljesen világosan csak a cikkek szövegeinek célirányos tartomelemzése után látnánk. Az időszak-változó kapcsán ez általában is érvényes: a hiányzó adatok nagy súlya miatt pusztán az összefoglalók alapján e változó kapcsán lehet a legkevésbé meg-alapozott következtetéseket levonni.

A Journal of Legislative Studies 149 vizsgált összefoglalójának szintén több mint fele híján van az időszakra vonatkozó utalásoknak (ld. 13. ábra). Erre a folyóíratra sokkal inkább jellemzőek a hosszú időszakra, akár több évtizedre kiterjedő kutatások. Ebben az esetben is gyakoriak a választásokban vagy ciklusokban mért időtartamok. Több cikk esetében is előfordul az, hogy a szerzők két évtizedet vizsgálnak. Érdekes még, hogy találhatunk néhány olyan tanulmányt is, amely több különböző időpontból származó adatsort használ fel.

5. Epilógus: A felhasznált adatforrások és módszertan értékelése

Írásunk zárásaként röviden értékeljük a két folyóirat mint adatforrás sajátosságait, illetve kutatásunk módszertani tanulságait. A kutatási témák tekintetében az LSQ és a JLS között vannak bizonyos eltérések. Némileg meglepő módon a brit szerkesztésű folyóirat kicsit „Introvertáltabb”, azaz cikkeinek meghatározó része a szűkebben vett törvényhozáshoz – annak szereplőihöz, intézményeihez és folyamataihoz – kapcsolódik. Az amerikai szerkesztésű LSQ-ban ezzel szemben erősebben jelennek meg a törvényhozás külső kapcsolatai is: a választókkal más intézményekkel. Ez akkor is igaz, ha a leggyakoribb téma a JLS esetében is a képviselő–választó kapcsolat. Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy ezek leginkább hangsúlybeli eltérések, és a két vezető folyóirat cikkei fényében nyilvánvalóan nem túlzás a törvényhozás-kutatásról mint jól lehatárolható kutatási területből beszélni.

A módszertan esetében szintén árnyalatnyi különbségekről beszélhetünk: a törvényhozás kutatás a két folyóirat tükrében alapvetően empirikus irányultságú, s ezen belül is elsődlegesen kvantitatív módszereket használ. Fontos hangsúlyozni ugyanakkor, hogy itt az összefoglalókra épülő megközelítésünk nem hozott teljesen kielégítő eredményt, mivel az *abstract*okban nem teljesen bevett az egyértelmű utalás a felhasznált módszertanra. A két folyóirat közötti látványos különbségeként elsősorban a JLS-ben gyakrabban előforduló összehasonlító kutatások hozhatóak fel.

Az adatforrások esetében sokkal kiegyensúlyozottabb a helyzet, mint a módszertan esetében, és alacsonyabb is az adathiány aránya. Az LSQ-ban relatíve gyakran előforduló adatforrások állománya töredezett képet mutat, és ugyanez igaz a JLS esetében is (ugyanakkor itt a parlamenti kérdések vizsgálata egyértelműen kiemelkedik). Összességében itt is inkább hasonlít, mint különbözik a két folyóirat állománya mind töredezett adatforrás-szerkezetük, mind a gyakran felbukkanó adatforrások tekintetében.

Az egyetlen éles kontrasztot hozó dimenzió a két folyóirat között a földrajzi-intézményrendszeri relevancia tekintetében figyelhető meg. Itt az LSQ túlnyomórészt az USA-hoz kötődő cikkeivel tűnik ki. A JLS egyfelől változatosabb: cikkei sokkal több egyedi országot vizsgálnak. Másfelől viszont az LSQ-hoz hasonlóan regionális folyóiratnak tekinthető: a cikkek több mint fele Európával – az európai országokkal vagy az EU intézményeivel – foglalkozik.

A vizsgált időszakra történő utalások kapcsán a legfontosabb kutatási eredmény a nagymértékű adathiány. A másik – mindkét folyóiratra jellemző – megjegyzésünk az lehet, hogy a vizsgált régió (pl. Nagy-Britannia esetében a 19. századi választási reformok, vagy Közép-Kelet Európa esetében a rendszerváltások időpontja) gyakran meghatározza a vizsgált időszakot is. Szembetűnő továbbá, hogy a néhány évtizednél hosszabb periódusok elemzését a kutatók jellemzően nem e szűken vett törvényhozás-kutatási folyóiratokban végzik el.

Felhasznált módszertanunk értékelését nem kezdhettük mással, mint a mintavétel kérdéseivel. A kutatásból világosan kiderültek a Legislative Studies Quarterly és a Journal of Legislative Studies mint adatforrások kiválasztásának pozitív és negatív következményei. Pozitívum volt, hogy a két folyóiratra szűkített vizsgálat mellett fel lehetett dolgozni több év teljes tanulmány-állományát. Ennyiben megbízható képet kaptunk a törvényhozás-kutatás vezető folyóiratainak tartalmáról, ha nem is automatikusan *általában a törvényhozás-kutatáshoz* kapcsolódó cikktermésről. Az olyan cikkek ugyanakkor, melyek e széles körben elismert szerkesztőségek és opponensi hálózatuk szűrőjén átmentek, sok szempontból magára a kutatási területre nézve is reprezentatívnak tekinthetők. Mindezekén túl biztató eredmény az is, hogy szubjektív benyomásunk szerint már egy bővebb, 20-30 százalékos véletlen minta mellett is hasonló eredményeket kaptunk volna, ami a későbbi, esetlegesen időben és forrás tekintetében kiterjesztett vizsgálatok szempontjából kedvező.

A két forrásra épülő elemzés ilyen pozitívumai mellett természetesen korlátozza is a kutatás (elsősorban külső) validitását. Vitathatatlan, hogy a törvényhozás-kutatásban – mint oly sok más társadalomtudományi kutatási területen – az amerikai és nyugat-európai egyetemek oktatói élen járnak a publikációk minőségében és mennyiségében egyaránt. Sok szempontból ugyanakkor az amerikai politikai rendszer egyedülálló a világon (vö. „*exceptionalism*”), s az elsősorban e sajátos politikai rendszerre összpontosító vizsgálatok relevanciája is korlátozott a világ más részein.

Itt nem egyszerűen a magas szinten intézményesült fejlett demokráciák és az informálisabb politikai rendszerekkel bíró fejlődő országok eltéréseire kell gondolni, hanem akár a kontinentális parlamentáris rendszereknek a prezidencializmustól rendkívül eltérő sajátosságaira is.

Az LSQ cikkei így elsősorban az amerikai törvényhozás-kutatást reprezentálják, s csak annyiban a világ, s benne Európa e tárgyhoz kapcsolódó kutatásait, amennyiben az előbbieket témaválasztásukban és módszertanukban természetesen hatnak az utóbbiakra. Más, töredezetten, de ugyanez igaz a JLS és Európa viszonylatában is. Másfelől viszont az öt tartalmi területre kiterjedő összehasonlító elemzés éppenséggel arra hívja fel a figyelmet, hogy az észak-atlanti törvényhozás-kutatás egy meglehetősen jól körülhatárolható, világos kutatási irányokkal rendelkező terület a nemzetközi politikatudományban.

A forrásválasztáson túl immár a mintavételhez kapcsolódik, hogy a cikkek előtt közölt rövid összefoglalók használata számos tekintetben torzítást eredményezhetett a teljes korpuszhoz (a cikkek címmel ellátott teljes szövegének összességéhez) képest. Ez különösen igaz a vizsgált időszakok tekintetében, de eredményeink szerint érinthette az adatforrásokat és a konkrét módszertant (pl. regressziós eljárás típusát) is. Ezzel együtt az a tény, hogy az *abstract*okat maguk a kutatók írják, bizonyos részben megengedőbbé tehet eredményeinkkel kapcsolatban, hiszen a sztenderdizált szövegekben vélelmezhetően a kutatók szeretnék saját kutatási témájukat és eredményeiket a lehető legplasztikusabban kifejezni.

Az alkalmazott kódolási sémát és eljárást szintén érheti bírálat, különösen a szubjektív kutatói döntésekre (elkerülhetetlenül) jobban építő téma-kódok esetében. Az egyik probléma, hogy az adatforrás jellege és a kutatási téma gyakran elkülöníthetetlen egymástól (mint pl. a nagy átfedést mutató „*term limit*” és a *gender*-kvóták esetében). Ennyiben mérlegelhető lenne a két változó összevonása, vagy épp ellenkezőleg, a teljes cikk-szövegek fényében egyértelműbb elhatárolása. Más-más módon, de több helyre is besorolhatóak az olyan komplex fogalmak, mint az obstrukció (mely egyszerre utalhat intézményre és folyamatra az adott kontextusban) vagy a két fogalom között kapcsolatot teremtő címkék, mint amilyen a „közvélemény hatása a közpolitikára”. A módszertani kódok is kerülhetnek ilyen láncokba (pl. egy *survey input*-adatokra épülő kvantitatív elemzés esetében), melyek egyértelmű besorolását az alkalmazott egyszerű kódrendszer nem tette lehetővé. Ugyanakkor itt és más hasonló esetekben is átváltás áll fenn az átlátható kutatási terv és pontosság között, így utóbbi csak az előbbi rovására javítható.

Mindent egybevetve a jelen tanulmány csak egy első lépésnek tekinthető a törvényhozás-kutatás kurrens irányzatainak feltérképezése felé. A kutatási terület két zászlóshajó folyóiratának publikációi mindenképpen jelzésértékűek, de semmiképpen sem teljes körűek a diszciplína témái, módszertana, adatforrásai és térbeli-időbeli érvényessége tekintetében. A további kutatások így a Martin-féle kutatási tervet követve aktualizálhatnák, s akár más forrásokkal (köny-

vekkal, konferencia-prezentációkkal stb.) is kibővíthetnék az itt közölt elemzést. A humán kódolást kiváltó kvantitatív szövegelemzési technikák alkalmazásával pedig már a teljes szövegű cikk-adatbázis elemzése is elérhetővé válna, nem feledve az ilyen elemzések módszertani korlátait. Kutatásunk egyik tanulsága ugyanis éppen az, hogy az egymáshoz sok szálon kötődő kutatási témák bonyolult hálózatának feltérképezése a kutatási döntések eredményeképp eltérő eredményekhez vezethet.

Függelék

F1. táblázat Kódkönyv: Az aggregált változók értékei (Legislative Studies Quarterly)

Eredeti változó	Aggregált változó jele	Új változó értékei (definíció)	Egyedi kódok száma	Példák (eredeti változó értékekből)
T - Téma	T1	Törvényhozási szerkezet és intézmények	26	„Committee jurisdiction”; „institutional power”; „oversight”; „term limits”
	T2	Törvényhozási folyamat és közpolitikai eredmények	17	„Bills”; „approval time”; „legislative outcome”
	T3	Képviselői viselkedés	19	„Co-sponsorship”; „coalition formation”; „distributive politics”
	T4	Pártok és ideológiák	18	„Interparty competition”; „partisanship”; „party cartel theory”
	T5	Jelöltek, törvényhozók és jelöltállítás	22	„Candidate ideology”; „career path”; „incumbents”; „candidate attributes”
	T6	Képviselő és demokrácia	13	„Democratization”; „minority women”; „representative roles”
	T7	Kampányok	7	„Personal vote”; „campaign fundraising”
	T8	Választások és választási eredmények	27	„District magnitude”; „electoral connection”; „voter turnout”
	T9	Elmélet és módszertan	8	„Causality”; „game theory”; „ideal-point estimation”
	T10	További politikai szereplők	10	„Cabinet composition”; „ideology of judges”; „governor vetoes”
	T11	Egyéb	9	„Public approval of institutions”; „race”; „symbolic politics”
M - Módszertan	M1	Implicit utalás regresszióra	1	–
	M2	Explicit és általános utalás regresszióra	6	„Analysis of roll-call data”; „statistical model/analysis”; „hypothesis test”
	M3	Konkrét regressziós utalás	8	„Cross-sectional analysis”; „geographic weighted regression”; „treatment effect heterogeneity”

Eredeti változó	Aggregált változó jele	Új változó értékei (definíció)	Egyedi kódok száma	Példák (eredeti változó értékekből)
	M4	Deduktív-formális modell, szimuláció	3	„Formal model”; „simulating indirect elections”; „simulation-based”
	M5	Kísérlet	4	„Survey experiments”; „parallel experiment”; „natural experimental design”
	M6	Egyéb kvantitatív	9	„ideal-point estimation”; „item response analysis”
	M7	Egyéb nem kvantitatív	9	„Expert survey”; „case” „study”; „counterfactual”; „debate coding”
	M8	n. a.	1	–
D - Adatforrás jellege				
	D1	Törvényhozási intézmények	10	„Chamber party composition”; „term limit data”; „committee importance”
	D2	Törvényhozási folyamat és eredményei	13	„Parliamentary debates”; „policy positions”; „obstruction”
	D3	Képviselői viselkedés	24	„Bill sponsorship data”; „earmarks”; „roll-call voting”
	D4	Elitiek társadalmi-gazdasági háttere és vélemények	5	„Career characteristics”; „elite survey”
	D5	Szavazók társadalmi-gazdasági háttere, viselkedése és véleménye	21	„Census data”; „voter participation”; „popularity surveys”
	D6	Választási intézmények és folyamat	12	„Renomination”; „television ads”
	D7	Egyéb szereplők	7	„Interest group contributions”; „EU commission legal action”
	D8	Egyéb	9	„Bond rating data”; „state socio-economic”
	D9	n. a.	1	–
G - Földrajz/ intézmény				
	G1	USA Kongresszusa	3	„House of representatives”; „Senate”; „Congress”
	G2	USA tagállamai	2	„Maryland”; „state legislature”

Eredeti változó	Aggregált változó jele	Új változó értékei (definíció)	Egyedi kódok száma	Példák (eredeti változó értékekből)
	G3	Egyéb és általános USA	5	„City councils”, „Court of appeals”
	G4	Európai országok és összehasonlításuk	12	„Lithuania”, „European Parliament”
	G5	Egyéb országok és összehasonlításuk	11	„Argentina”, „Japanese House of Councillors”
	G6	Nagy-N összehasonlítások	4	„81 countries”
	G7	n. a.	1	–
P - Időpont	P1	Rövid (legfeljebb három év)	14	„1999–2000”
	P2	Hosszú, zárt (legalább négy év, konkrét évszámmal)	18	„1948–1992”
	P3	Hosszú, nyílt (konkrét évszám nélkül)	8	„18th century”
	P4	n. a.	1	–

F2. táblázat Kódkönyv: Az aggregált változók értékei (Journal of Legislative Studies)

Eredeti változó	Aggregált változó jele	Új változó értékei (definíció)	Egyedi kódok száma	Példák (eredeti változó értékekből)
T - Téma	T1	Törvényhozási szerkezet és intézmények	18	„committee assignment change“; „evolution of legislature“; „bicameral strength“; „speakers“
	T2	Törvényhozási folyamat és közpolitikai eredmények	18	„policy studies of committees“; „agenda content“; „anti-defection laws“; „Private members’ bills“
	T3	Képviselői viselkedés	38	„internal communication“; „parliamentary questions’ analysis“; „government/opposition“; „conscience voting“; „MPs’ issue attention“
	T4	Pártok és ideológiák	8	„legislative coalitions“; „party cohesion“; „party switching“; „party behaviour“
	T5	Jelöltek, törvényhozók és jelöltállítás	6	„biography“; „career path“; „moonlighting“; „re-election“
	T6	Képviselő és demokrácia	37	„transparency“; „trust in parliament“; „citizens’ views on representation“; „accountability“; „substantive representation“; „legitimacy“
	T7	Kampányok	0	–
	T8	Választások és választási eredmények	6	„constituency map“; „electoral reform“; „mixed electoral system“; „legislative turnover“
	T9	Elmélet és módszertan	1	„crisis of parliamentarism“
	T10	További politikai szereplők	20	„interest groups, social partnership, civil society“; „national parliaments and EU“; „media coverage of lawmaking“; „legislative-executive relations“
	T11	Egyéb	7	„economic crisis“; „online social networks“; „teaching“; „inter-parliamentary cooperation“

Eredeti változó	Aggregált változó jele	Új változó értékei (definíció)	Egyedi kódok száma	Példák (eredeti változó értékekből)
M - Módszertan	M1	Implicit utalás regresszióra	1	-
	M2	Explicit és általános utalás regresszióra	5	„cross-national analysis”; „test”; „test hypothesis”
	M3	Konkrét regressziós utalás	3	„pooled two-stage time-series cross-sectional analysis”; „negative binomial regression”; „cross-sectional logistic regression”
	M4	Deduktív-formális modell, szimuláció	1	„simulation”
	M5	Kísérlet	1	„experiment”
	M6	Egyéb kvantitatív	16	„bivariate and multivariate statistical techniques”; „large-sample analyses”; „sequence analysis”
	M7	Egyéb nem kvantitatív	22	„archival research”; „content analysis”; „theoretical explanation”; „case study”; „survival analysis”
	M8	Kevert módszer	1	„mixed-method analyses”
	M9	n. a.	1	-
D - Adatforrás jellege	D1	Törvényhozási intézmények	11	„coalition membership”; „standing committees”; „committee assignments”
	D2	Törvényhozási folyamat és eredményei	34	„policy inputs and outputs”; „Acts”; „number of days it takes to pass important bills”
	D3	Képviselői viselkedés	34	„roll-call voting”; „duties and relationships”; „overment acceptance of committee recommendations”
	D4	Elitiek társadalmi-gazdasági háttere és vélemények	17	„attitudes of MPs”; „data set covering all 3581 MPs”; „MPs perceptions of their activities”
	D5	Szavazók társadalmi-gazdasági háttere, viselkedése és véleménye	16	„perceptions, attitudes of citizens towards institutions”; „trust in the legislature”

Eredeti változó	Aggregált változó jele	Új változó értékei (definíció)	Egyedi kódok száma	Példák (eredeti változó értékekből)
	D6	Választási intézmények és folyamat	10	„party popularity”; „turnover data of 196 elections”; „electoral system effects”
	D7	Egyéb szereplők	3	„staffer sex”; „commendation of feminist groups”
	D8	Egyéb	10	„population data”; „left-right dimension”; „mass media”
	D9	n. a.	1	-
G - Földrajz/ intézmény	G1	USA Kongresszusa, intézményei	5	„U.S. House of Representatives”; „U.S. Senate”
	G2	Angolszász országok (Egyesült Királyságon kívül)	11	„Australia, Canada, New Zealand and UK”; „British Columbia (Canada)”
	G3	Egyesült Királyság – Westminster, állami szint alatti intézmények	9	„National Assembly for Wales”; „United Kingdom - Boundary Commissions”; „UK House of Commons”
	G4	Nyugat-Európa	36	„Switzerland”; „Spain”; „Netherlands, Denmark, Ireland”; „French National Assembly and Senate”
	G5	Közép- és Kelet-Európa	12	„Central Europe”; „former communist countries”; „Ukrainian Rada”
	G6	Európai Unió és intézményei	5	„European Central Bank”; „European Union”
	G7	Közép- és Dél-Amerika	5	„Chilean Congress”; „Latin America”; „Argentina”
	G8	Ázsia	4	„Israeli Knesset”; „India”; „Bangladesh”
	G9	Afrika	5	„Nigeria”; „five regional parliaments in Africa”; „sub-saharan Africa (18 countries)”
	G10	nemzetközi szervezetek	1	„International Monetary Fund”
	G11	Tagállamok szervei	1	„Bavarian State Parliament”

Eredeti változó	Aggregált változó jele	Új változó értékei (definíció)	Egyedi kódok száma	Példák (eredeti változó értékekből)
	G12	Nagy-N összehasonlítások	7	„10 of the world’s most undemocratic states“; „33 national parliaments“; „modern-day parliaments“
	G13	n. a.	1	-
P - Időpont	P1	Rövid (legfeljebb három év)	3	„2010–11“; 2010–2012”
	P2	Rövid, határozatlan	2	„in one year“; „recent years“
	P3	Kéz évtized vizsgálata	5	„first two decades“; „last two decades“; „two decades (1986–2006)“
	P4	Hosszú, zárt (legalább négy év, konkrét évszámmal vagy időszakal)	29	„1945–2008“; „between 1987 and 2009“; „First Italian Republic“; Second Republic (1996–2008)“; 1879 to 2010 (the 46th to 11th Congresses)“; „between the 2001 and 2004 elections“; „legislative period 2003–2007“; „two legislative periods (1999–2007)“
	P5	Hosszú, nyílt (konkrét évszámmal vagy eseménnyel)	14	„since 1949“; „post 2000“; „since fall of communism“; „from the first session of the 111th congress (2009)“
	P6	Több különböző időpont vagy időszak	3	„2001–2008 and 2005–2006“; „2005–2006 and September 2009 – January 2010“
	P7	n. a.	1	-

Kulcsszavak: ATLAS.ti, képviselői viselkedés, kvalitatív tartomelemzés, politikatudomány, törvényhozási intézmények, törvényhozás-kutatás

Sebők Miklós tudományos munkatárs • MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont • sebok.miklos@tk.mta.hu

Balázs Ágnes PhD-hallgató • Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola • balazsagnes91@gmail.com